

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8122 Dep
0032 Oslo

Oslo 25.11.2011
P272-11/jpg

Høringsuttalelse angående NOU 2011:15 Rom for alle

SAFO er en sammenslutning av tre interessepolitiske organisasjoner for og av mennesker med nedsatt funksjonsevne. Vi består av Foreningen Norges Døvblinde, FNDB, Norges Handikapforbund, NHF og Norsk Forbund for Utviklingshemmede, NFU. Vi har ca. 28 000 medlemmer.

SAFO er enige med utvalget i betraktningen av bolig som en av de fire bærebjelkene i velferdspolitikken.

Boliger varer lenge og boligmassen endres langsomt. Et vesentlig problem er at kun en liten del av boligmassen er tilgjengelig for mennesker med funksjonsnedsettelse. Bare ca. 7-8% av eksisterende boliger har livsløpsstandard. Mennesker med funksjonsnedsettelse har begrensede muligheter for å komme inn i boligmarkedet. Dette skyldes blant annet at mange er uføretrygdet, en stor andel har ikke mulighet til å legge ned egeninnsats ved f.eks. å utføre deler av bygge- eller ferdigstilleelsesprosessen. Manglende tilgjengelighet gjør store deler av boligmassen uaktuell for mange mennesker med funksjonsnedsettelse. Med denne bakgrunnen verdsetter vi utredningens fokus på å sikre flest mulig finansielle muligheter til å anskaffe egen eid bolig og muligheten for å tilpasse tilbakebetalingstid, rente og avdragsbelastningen.

Innstillingen kommer med tiltak knyttet til gruppen «vanskeligstilte». Slik denne gruppen er definert, er den svært stor. Mennesker med funksjonsnedsettelse utgjør en liten del av gruppen «vanskeligstilte». Dette kan medføre en fare for at mennesker med funksjonsnedsettelse og deres behov, kommer i skyggen av grupper med større utbredelse og grupper som i all hovedsak er vanskeligstilte som følge av lav inntekt. For SAFO er det sentralt at kostnadene knyttet til nødvendig tilrettelegging gis i form av spesifikke tilskudd. Mennesker med funksjonsnedsettelse skal ha samme mulighet som andre til å etablere seg i egen bolig. Det er uklart om utvalget forslag til denne type tilskudd er estimert med bakgrunn i behov eller om det er snakk om gjetninger eller omtrentlige overslag.

Det å styrke kommunal rådgiving er positivt. Men en bør ta høyde for at kommunene også kan ha interesser i å hindre mennesker med funksjonsnedsettelse å etablere seg i egne hjem. Det er en økende trend til

at stadig flere kommuner ønsker å plassere mennesker med store bistandsbehov i kommunale omsorgssentra. Mange kommuner hevder at det er «stordriftsfordeler» ved å plassere mennesker med bistandsbehov sammen i omsorgssentre hvor det i stor grad utøves kollektive tjenester ledet fra en personalbase. I denne forbindelse viser vi til innstilling 54 S (2011–2012) fra Helse- og omsorgskomiteen. For mennesker med store bistandsbehov er kostnadene ved å etablere seg i egne hjem først og fremst knyttet til utøving av de lovpålagte kommunale tjenestene og ikke kostnadene til bolig. Dette gir motiver for verken å medvirke til eller å råd om muligheten for å anskaffe selveid bolig. For å hindre slike situasjoner, bør rådgivingsfunksjonen enten utøves av andre enn kommunen. Alternativt må kommunens rådgivningsfunksjon være under kontroll av andre instanser som ikke har økonomiske interesser i tjenestetilbudet. Tilsvarende utfordringer skapes også av den tette koblingen mellom kommunen og Husbanken. Liten velvillighet i kommunen kan skape svært store problemer for dem som ønsker å etablere seg.

SAFO er kritisk til tidsbestemte husleiekontrakter. Vi har opplevd at kommuner benytter dette som et middel for å «tvangsflytte» mennesker med bistandsbehov til omsorgsboliger som kommunen mener er tilpasset personens bistandsbehov. Dette er en høyst kritikkverdig og ikke tiltenkt virkning av muligheten for å anvende tidsbegrensede husleiekontrakter. De etiske sidene ved slik «tvangsflytting» er dyptgripende. Vi skal ikke sortere mennesker etter bistandsbehov. Heller ikke kommunene skal benytte bistandsbehov som begrunnelse for bosteds- og boligvalg. Når det er snakk om permanente hjem, skal må det ikke benyttes tidsbestemte husleiekontrakter.

I innstilling innstilling 54 S (2011–2012) fra Helse- og omsorgskomiteen vises det til at reformen for mennesker med utviklingshemning står ved lag. Det vises til Kommunaldepartementets instruksjon av Husbanken sommeren 1990 hvor det fastslås at ved samlokalisering skal det maksimalt være to til fem beboere. Det er verd å merke seg at reformen kun er knyttet til utviklingshemning ved at HVPU ble nedlagt. Prinsippet for oppbyggingen i kommunene var «normalisering» og «integrasjon», universelle prinsipper som gjelder alle mennesker. Selv i Kommunaldepartementets instruksjon av Husbanken, nevnes det eksplisitt at regelverket også gjelder andre grupper av funksjonsnedsettelse, selv om det også nevnes at det for noen grupper som f.eks. eldre, kan tillates at det bygges for flere enn fem personer. SAFO verdsetter at Helse- og omsorgskomiteen slår fast at vedtakene og føringene fra reformen fortsatt gjelder og at Husbanken ikke må støtte prosjekter som er i strid med reformen.

Kommunene har en ordning med kompensasjon av merverdiavgift. Ordningen er innført for å hindre at innføring av merverdiavgift skulle medføre økt egenproduksjon i kommunene. Det gis vanligvis ikke momskompensasjon for anskaffelse av boliger. Imidlertid er det et unntak for boliger spesielt tilpasset helse- og omsorgstjenester. Ordningen med momskompensasjon har dermed

en utilsiktet effekt som motvirker målsetningen om «normalisering». Det er urealistisk å tro at selv de største kommunene vil starte egne byggefirma selv om ordningen med kompensasjon av merverdiavgift for spesielle boliger bortfalt. Ordningen med momskompensasjon blir dermed en ordning som utelukkende har utilsiktede effekter. Når ordningen heller ikke påvirker de samlede overføringene til kommunene, er det vanskelig å se noen som helst begrunnelse for ordningen. Finanskomiteen var inne på samme resonnement i innstilling 319 S (2010–2011).

SAFO vil videre minne om vår høring i forbindelse med Kommunal- og forvaltningskomiteens behandling av prop. 65 S (2010-2011) om endring av investeringstilskuddet til omsorgsboliger og sykehjem. Norske kommune bygger mye som strider mot statlige føringer. Dette går også frem av statistikken som Husbanken nylig har bearbeidet for Kommunal- og regionaldepartementet. Men Husbankens tall forteller bare biter av den ukontrollerte institusjonaliseringen som har pågått. Ett prosjekt som er under planlegging nå omfatter f.eks. 13 boliger for mennesker med utviklingshemning. De 13 boligene plasseres mellom boliger for mennesker med psykiske lidelser og et sykehjem. Resultatet blir et institusjonsområde som kan måle seg med de mellomstore sentralinstitusjonene under HVPU i antall beboere. Slike forhold er vanlige men kommer ikke frem i tallmaterialet fra Husbankens om størrelsen til omsorgsboliger. Årsaken til utviklingen ligger dels i at Husbanken hever at de ikke kan avslå støtte til prosjekter som strider mot nasjonale målsetninger. Videre synes nasjonale målsetninger å gå i glemmeboken over tid. Det kan derfor være gunstig med regelverk for tilskudd som går på tvers av tilskuddsordningene og som heller ikke endres ved at nye tilskuddsordninger kommer til og at eksisterende ordninger faller fra.

Med vennlig hilsen

Jens Petter Gitlesen

Leder